

מאגר שאלות על נביא ונבואה

ירמיה א'

1. קראו ירמיה א' א-י'.

א. קראו פסוקים ב'-ג'. בימי יאשיהו בן אמון וצדקיהו בן יאשיהו אירעו שני אירועים היסטוריים חשובים בעבור העם. ציינו מהם שני האירועים וכתבו באיזה תאריך חל כל אחד מהם.

ב. קראו פסוקים ד'-י'. ירמיהו אינו יכול להתחמק מייעוד כנביא. הביאו מן הקטע שתי ראיות לביסוס קביעה זו, והסבירו כל אחת מהן.

ג. מה פירוש (מה המשמעות) של המינוי של ירמיה "נביא לגויים"?

ד. צ' אדר כותב: "לירמיה נמסרה תמצית נבואתו כבר בשעת ההקדשה" (הערכים החינוכיים של התנ"ך)

קראו פסוק י' והסבירו מהי "תמצית נבואתו" של ירמיה. בססו דבריכם על הכתוב.

2. קראו ירמיה א' ד'-ט'.

א. ה' אומר לירמיהו "בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך".

שליחות המוטלת על אדם עוד לפני לידתו היא תופעה מוכרת במזרח הקדום. אסרחדון מלך אשור אומר: "האלים הגדולים... קראוני למלוך על כל הארצות עוד בהיותי בבטן אמי יולדתי".

מדוע מסופר שירמיהו נבחר עוד כשהיה ברחם, ומהי המטרה של ציון פרט זה בדברי אסרחדון?

ב. בהקדשת ירמיהו לנביא יש מוטיבים המאפיינים הקדשות של נביאים.
צינו שלושה מוטיבים כאלה מהקטע שקראתם, והסבירו אותם. בססו
דברכם על הכתוב.

ג. קראו פסוקים י"ג-י"ט. בפסוקים אלה נזכרת המילה חומות פעמיים
בנטיית שונות. בפסוק אחד היא במשמעות מילונית רגילה, ובפסוק אחד
היא דימוי. הסבירו מהן החומות בכל פסוק ומהו תפקידן.
3. קראו ירמיה א'

א. קראו פסוקים ד'-י' וגם שמות ג' י'-י"ג

1. במה דומות תגובותיהם של משה וירמיהו לשליחות המוטלת עליהם?
בססו תשובתכם על הכתוב.

2. במה שונה שליחותו של ירמיהו משליחותו של משה, מבחינת קהל
היעד?

ב. קראו פסוקים י'-י"ט. בפסוקים אלה ישנם שני מראות סימליים.

1. הסבירו כיצד המראה הסמלי הראשון ומשמעותו מחזקים את דברי ה'
לירמיהו בפסוקים אלה.

2. על המראה הסמלי השני נאמר "מצפון תפתח הרעה". מהי
המשמעות של ביטוי זה?

3. בפסוק י' יש רצף פעלים. במה רצף הפעלים והסדר שבו הם מופיעים
יכולים ללמד על אופי נבואתו של ירמיהו?

4. קראו ירמיה א' ד'-יב" וגם י"ז-י"ט

יש הרואים בהקדשת ירמיהו לנביא הקדשה בעלת אופי מלכותי.

1. כיצד פסוק י' מחזק טענה זו?

2. באסטלה שהקים מלך חמת לכבוד אלוהיו הוא מכריז שהאל אמר

לו: "אל תירא כי אני המלכתיך ואני אעמוד עמך ואחלצך מן

המלכים שהטילו עליך מצור". הסבירו מהו הדמיון בין הכתוב

באסטלה ובין הכתוב בפסוקים י"ז-י"ט.

ירמיה ב' (א'-י"ב)

1. קראו ירמיהו ב' א'-י"ג

א. קראו פסוקים א-ט'. שלוש פעמים נזכר בקטע הצירוף של הפועל ללכת ומילת היחס "אחרי". באמצעות צירוף זה הנביא משבח את העם על מעשיו הטובים, אך גם מוכיח אותו על חטאיו. ציינו את שלושת האזכורים של צירוף זה בהקשרם בקטע, והסבירו בנוגע לכל אחד מהם אם מדובר בשבח או בתוכחה.

ב. בפסוק ו' נזכר הפועל "מוליך" בהקשר של כפיות הטובה של העם.

הסבירו באמצעות השימוש בפועל זה, את כפיות הטובה.

ג. קראו פסוקים י'-י"ב בקטע.

1. בפסוקים אלה הנביא משווה בין ישראל לעמים אחרים מבחינת יחסם לאלוהיהם. מהו היחס של ישראל לאל ומהו היחס של העמים האחרים לאלוהיהם? בססו דבריכם על הכתוב.

2. הנביא נדהם לנוכח היחס של ישראל לאלוהיו. הביאו ראיה לכך מן הפסוקים האלה, והסבירו את התדהמה של הנביא על פי הראיה שהבאתם. באיזה אמצעי ספרותי הנביא משתמש בפסוקים י'-י"א?

ד. קראו פסוקים ב'-ג' וגם פסוק י"ג.

1. בפסוקים ב'-ג' יש שתי מטפורות. מה הן מלמדות על יחס האל כלפי העם?

2. קראו פסוק י"ג בפסוק זה יש שתי מטפורות הממחישות את "שתי הרעות" שעשה העם. הסבירו את שתי המטפורות האלה בהקשר של "שתי הרעות".

ירמיה ז' (א'-כ')

1. קראו ירמיה ז' א'-ט"ו.

בקטע מופיעה התייחסות לעליונות המוסר על פני הפולחן. בססו טענה זו על שתי דוגמות מהקטע.

2. קראו ירמיה ז' א'-ט"ו

- א. בנבואה זו מתגלה ניגוד בין עמדת הנביא ובין עמדת העם כלפי המקדש.
הסבירו ניגוד זה, ובססו דבריכם על הכתוב.
- ב. ציינו מה הם שני התקדימים ההיסטוריים שהנביא מזכיר בקטע, והסבירו לשם מה הוא מביא אותם.
- ג. הביאו שתי ראיות לכך שהאירוע והנבואה המתוארים בקטע, הם אלה המתוארים בירמיה כ"ו א'-ו'.
3. קראו ירמיה ז' פסוקים ג'-ט"ו וגם כ"א-כ"ד
- א. בשני הקטעים הנביא מאשים את העם שאינו שומע בקול ה'.
1. הסבירו על פי כל קטע מהי ההתנהגות של העם שעליה הנביא מבסס את ההאשמה הזו.
2. על פי פסוקים י"ג-ט"ו, ציינו שתי תוצאות של אי שמיעה בקול ה'.
- בססו את דבריכם על הכתוב.
- ב. קראו ירמיה ז' ג'-ט"ו. האם הפורענות שירמיהו מנבא עליה בקטע זה היא גזירה מוחלטת או גזירה שאפשר לבטלה? נמקו תשובתכם בעזרת ראיה אחת מן הכתוב.

ירמיה כ"ו

1. קראו ירמיה כ"ו פסוקים י'-ט"ז
- א. פסוקים אלה מתארים תהליך משפטי שנערך לירמיהו בעקבות נבואה שנשא. הרב בנימין לאו כותב: "לשבחם של השרים ייאמר שההליך נראה מאוזן וצודק". (ב' לאו, ירמיהו, גורלו של חוזה)
הביאו מן הקטע בירמיהו ראיה המוכיחה שההליך המשפטי שנערך לנביא אכן היה מאוזן וצודק.
- ב. לדעתכם, מה בדברי ירמיהו שכנע את השרים שהוא נביא אמת?
הסבירו.
2. קראו ירמיה כ"ו א'-ט"ז
- א. היכן משמיע ירמיהו את נבואתו ומדוע הוא מנבא דווקא שם?
מה התכוונו הכוהנים והנביאים לעשות לירמיהו בעקבות נבואתו? האם כוונתם מומשה?

- ב. קראו פסוקים ח'-ט'. יש הטוענים כי הכוהנים חששו שדברי ירמיהו עלולים לפגוע במעמדם. מדוע דברי ירמיהו על שילה בפסוקים ו' ו-ט' יכולים לפגוע במעמד הכוהנים.
- ג. קראו פסוקים ט', ט"ו-ט"ז.
1. במה מאשימים את ירמיהו על פי פסוקים אלה?
2. קראו גם דברים י"ח ו"ח-כ'. על מה בחוק שבדברים מסתמכים אלה המאשימים את ירמיהו? הסבירו.
- ד. קראו פסוקים י"ב-ט"ז. הסבירו שלושה טיעונים שירמיהו טוען שמסייעים לו להגן על עצמו במשפט, בססו דבריכם על הכתוב.

ירמיה כ"ח

1. קראו ירמיה כ"ח
- א. קראו פסוקים ב'-ד'.
- צינו מהו האירוע ההיסטורי שחנניה מזכיר בדבריו (תוכלו להיעזר במלכים ב' כ"ד ח'-כ') וכתבו באיזו שנה לועזית הוא התרחש. פרטו שתיים מן ההבטחות שהבטיח חנניה לעם ובססו דבריכם על הכתוב
- ב. קראו פסוקים י"ד-י"ז בפרק. בפסוקים אלה באה לידי ביטוי המעורבות של אלוהים בהיסטוריה העולמית ובהיסטוריה האישית. בססו טענה זו על הכתוב.
- ג. קראו את דברי אלברט איינשטיין: "אני מאמין באל.. המגלה את עצמו בהרמוניה של כל הקיים, אבל לא באל המעסיק את עצמו בגורלם ובמעשיהם של בני אדם (קלפרייס א' [עורכת] כמו שאיינשטיין אמר) האם דברי איינשטיין עולים בקנה אחד עם פסוקים י"ד-י"ז? הסבירו דבריכם.
2. קראו ירמיה כ"ח פסוקים ז'-י"א

- א. כל אחד מן הנביאים, חנניה וירמיה עושה מעשה סמלי כדי להדגיש את המסר שבנבואתו. כיצד המסר הנבואי של כל נביא בא לידי ביטוי בכל אחד מהמעשים הסמליים? היעזרו בירמיה כ"ז ב' ו-י"ב.
- ב. על פי דברי ירמיה בפסוק ט' מהי הדרך לדעת אם הנביא המנבא שלום הוא נביא אמת? והאם אפשר לדעת אם חנניה הוא נביא אמת? נמקו דבריכם ובססו אותם על הכתוב.
- ג. הביאו מן הקטע רמז שהמעשה הסמלי שעשה חנניה וההסבר שלו למעשיו ערערו את הביטחון של ירמיהו בצדקת נבואתו שלו.
3. קראו ירמיה כ"ח א-י"א
- א. קראו פסוקים א'-ד'. ציינו אמצעי רטורי אחד שחנניה משתמש בו כדי לשכנע את העם בצדקת דבריו.
- ב. קראו פסוקים ו'-ט'. ירמיהו מטיל ספק בנבואת חנניה ומבסס דבריו על ניסיון העבר. מהו ניסיון העבר שהוא מזכיר? בססו דבריכם על הכתוב.
- ג. קראו דברים י"ח כ'. החוק בדברים מבחין בין שני סוגים של נביאי שקר. מהם שני הסוגים? ולאיזה מהם משתייך חנניה?
- ד. קראו פסוק י"א. ירמיה מתקשה לקבוע אם חנניה נביא שקר. הסבירו כיצד פסוק י"א עשוי להעיד על קושי זה.
4. קראו ירמיה כ"ח פסוקים ח'-ט' ואת דברי רמב"ם: דברי הפורענות שהנביא אומר... אם לא עמדו (התקיימו) דבריו – אין בזה הכחשה לנבואתו.... שהקב"ה ארך אפיים ורב חסד וניחם (מתחרט) על הרעה, ואפשר שעשו תשובה ונסלח להם... אבל אם הבטיח על הטובה... ולא באה הטובה שאמר – בידוע שהוא נביא שקר. שכל דבר טובה שיגזור האל אפילו על תנאי – אינו חוזר [בן]... הוא (מכאן) למדת שבדברי הטובה בלבד ייבחן הנביא".
1. לפי דברי רמב"ם, הסבירו כיצד מבחינים בין נביא אמת לנביא שקר אם ניבא נבואת נחמה.
2. לדעת רמב"ם, האם אפשר להבחין בין נביא אמת לנביא שקר אם ניבא נבואת פורענות? נמקו.
5. קראו ירמיה כ"ח פסוקים א'-י"א ואת דברי ב' אופנהיימר: "ניתן לומר באופן פרדוקסלי כי ירמיהו, ובמידה רבה גם יתר הנביאים הקלאסיים, ניבאו על

מנת שלא יתקיימו דבריהם. כוונתם להשיב את העם בתשובה לבל יתקיימו
האיומים והפורענויות שעליהם הם מכריזים".
מדוע הכתוב אינו קובע אם הנביאים הנזכרים בפסוק ח' הם נביאי אמת או
נביאי שקר? היעזרו בדברי אופנהיימר.

ירמיה ל"א

1. קראו ירמיה ל"א פסוקים י"ד-י"ט.
 - א. יש הטוענים כי נבואות אלה נאמרו בעקבות גלות ממלכת ישראל. בססו
טענה זו על שתי ראיות מן הכתוב, והסבירו כל ראייה. ציינו מתי ארעה
גלות ישראל לאשור.
 - ב. יש הטוענים שהקשר בין פסוק י"ד ובין פסוקים ט"-ט"ז הוא קשר של
סיבה ותוצאה. הסבירו את הקשר ובססו דבריכם על הכתוב. הסבירו גם
את הביטוי "ושבו בנים לגבולם" בפסוק ט"ז בהקשרו ובימינו.
 - ג. בפסוקים י"ז-י"ח מובעת חרטה על חטא. הביאו מכל פסוק דוגמה לביטוי
של חרטה, והסבירו כל דוגמה. מהי תגובת ה' על הבעת החרטה? בססו
דבריכם על הכתוב.
 - ד. הפועל ש-ו-ב הוא פועל מנחה בקטע. מהן שתי המשמעויות של פועל זה
בקטע? הדגימו אותן מהכתוב, והסבירו את הקשר בין שתי המשמעויות.
 - ה. לפניכם שני פירושים לפסוק ט"ו "כי יש שכר לפעולתך נאום ה'":
רד"ק: "לפעולת בניך שסבלו הגלות כמה שנים, ולא שכחו את שמי ולא
עברו על בריתי".
אברבנל: "הפעולה היא הבכי והנהי שעשתה על בניה".
הסבירו על פי כל אחד מן הפרשנים, את "הפעול" שיש עליה שכר.
איזה משני הפירושים קרוב לפשטו של הפסוק? נמקו.
 - ו. בפסוקים י"ז ו-י"ט ישנם שני דימויים. בפי מי שם ירמיהו כל דימוי? ציינו
מה תורם כל אחד מהם להעברת המסר של הנביא.

2. קראו ירמיה ל"א פסוקים י"ד-י"ט ואת דברים רמב"ם: "ומה היא התשובה?
הוא שיעזוב החוטא חטאו, ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד...
וכן שיתנחם (יתחרט) על שעבר, שנאמר 'כי אחרי שובי נחמתי'".
א. הביאו מדברי הרמב"ם שלושה מרכיבים בתהליך החזרה בתשובה
והסבירו אותם.
- ב. הרמב"ם מבסס את דבריו על ביטוי מפסוק י"ח. מהו הביטוי? הביאו שני
ביטויי חרטה נוספים מפסוק זה. הסבירו אותם.
3. קראו ירמיה א' ד-י"ב וירמיה ל"א כ"ו-כ"ז.
יש המוצאים בספר ירמיה מבנה מעגלי, הנפתח בהקדשה של הנביא בפרק
א' ונסגר בפרק ל"א. הביאו מפסוקים אלה שתי דוגמות למבנה זה.
4. קראו ירמיה ל"א פסוקים כ"ו-ל"ה
א. קראו פסוק כ"ו ואת דברי הופמן: "השיבה לארץ וההיאחזות המחודשת
בקרקע המולדת מדומה לזריעה" (י' הופמן, "ירמיה" מקרא לישראל)
הסבירו מדוע דימוי הזריעה בפסוק כ"ו יכול לשמש הקדמה לנאמר
בפסוק כ"ז. איזה רעיון בא לידי ביטוי בפסוק כ"ז ובמה מבנה ההשוואה
שיש בפסוק זה מדגיש את הרעיון?
- ב. תפיסת הגמול המוצגת בפסוק כ"ט שונה מתפיסת הגמול המוצגת
בפסוק כ"ח. הסבירו את השוני.
- קראו גם ירמיהו ט"ו ד'. בפסוק זה המילה "לזעוה" (לזוועה) מתייחסת
לחורבן. האם תפיסת הגמול שבאה לידי ביטוי בפסוק זה היא תפיסת
הגמול המוצגת בפסוק כ"ח או זו המוצגת בפסוק כ"ט? נמקו.
- ג. קרא פסוקים ל"ה-ל"ה בקטע.
1. בעתיד יכרות ה' ברית חדשה עם עם ישראל.
צינו שני מאפיינים של ברית זו, והסבירו כיצד הם יאפשרו לשבור את
המעגל של חטא ועונש.
2. כיצד תגשים נבואת ירמיה בפסוקים ל"ה-ל"ה את הצו הנזכר בדברים ו'
ו'?
- ד. קראו פסוקים ל"ד-ל"ה בקטע וגם בראשית ח' כ"א-כ"ב. בשני הקטעים
נזכרת החוקיות בטבע שקבע האל.

1. פרטו חוקיות זו על פי כל קטע. בססו דבריכם על הכתוב.
2. הסבירו לשם מה נזכרת חוקיות הטבע בכל קטע. בססו דבריכם על הכתוב.
5. קראו ירמיה ל"א כ"ו-ל"ה.
 - א. קראו גם יחזקאל ל"ז כ"א-כ"ב. יש הטוענים כי העתיד שמנבא ירמיהו לממלכות ישראל ויהודה דומה לעתיד שמנבא יחזקאל לממלכות, ויש הטוענים שהוא שונה ממנו. חוו דעתכם ונמקו דבריכם.
 - ב. בפסוק ל' בקטע מופיע הביטוי "לכרות ברית". קראו בראשית ט"ו ח'-י"ג והסבירו כיצד אפשר לראות בתיאור שבפסוקים אלה את מקור הביטוי המופיע בירמיה.
 - ג. קראו פסוקים ל"ד ל"ה בקטע מירמיה וגם ישעיה ס' י"ט-כ'. בשתי הנבואות יש שימוש במוטיב דומה מהו המוטיב? הסבירו את ההבדל בין הרעיונות שמוטיב זה מבטא בכל אחד מן הקטעים. (אצל כל אחד מן הנביאים).
6. קראו ירמיה ל"א ל"ז – ל"ט.

יש הטוענים כי הנבואה ניתנה בעקבות חורבן ממלכת יהודה. הסבירו כיצד ניתן לבס טענה זו על ראייה אחת מפסוקים אלה.